

УДК 376. 004:373

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14571758>

Проблеми і рішення концептуальних аспектів управління якості освіти

Гудима Ольга Вікторівна

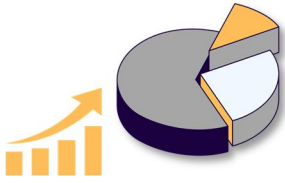
к.е.н., доц. доцент кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики, Запорізький національний університет, 69600, м. Запоріжжя, вул. Університетська, 66, Україна, <https://orcid.org/0009-0004-3863-3193>

Прийнято: 12.12.2024 | Опубліковано: 29.12.2024

Анотація. Метою статті є теоретичне обґрунтування проблем і рішень концептуальних аспектів управління якості освіти, аналіз різних видів моніторингових досліджень значення поняття «керівництво - викладачі - студенти», виявлення важливості формування культури якості як спільної цінності та колективної відповідальності суб'єктів освітнього процесу.

В статті використано поширені наукові методи дослідження, зокрема: аналіз і логічне узагальнення – в підборі матеріалів для дослідження, вивчення артефактів для створення практичних рекомендацій про формування та проведення управління якості освіти для сталого розвитку та демонстрації результатів; нормативний метод – для відображення управління якістю освіти на нормативно-законодавчому рівні державних та європейських стандартів, стратегічний аналіз – для оцінки стратегічного напрямку європейських ініціатив відносно формування та розвитку управління якості освіти в галузі сталого розвитку закладів вищої освіти.

Висока якість освіти традиційно пов'язана з викладанням основних природничих наук, а також з гармонійним поєднанням професійних і

прикладних елементів. Український ринок праці щосили намагається скоротити базову теоретичну підготовку на користь більш прикладних знань, навичок і здібностей. Значна частина університетської спільноти прагне досягти розумного балансу теоретичних та прикладних елементами програм вищої освіти.

У концептуальному плані виділено загальні аспекти управління якістю освіти. Болонська реформа породила проблему забезпечення порівнянної якості вищої освіти в Україні. Як системо утворюючий початок забезпечення та управління якістю обговорюється значення поняття «керівництво - викладачі - студенти». Показано важливість формування культури якості як спільної цінності та колективної відповідальності суб'єктів освітнього процесу. Надано рекомендації щодо посилення студенто-орієнтованого навчання, підвищення ефективності соціального партнерства між університетами та роботодавцями, зменшення бюрократії у вищій освіті.

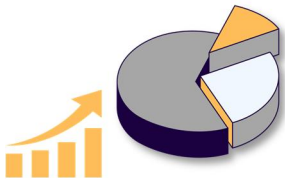
Ключові слова: Болонський процес, вища освіта, заклад вищої освіти, культура якості, незалежна акредитація, професійний стандарт, управління якістю.

Problems and solutions of conceptual aspects of educational quality management

Hudyma Olha

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Chair of entrepreneurship, management of organizations and logistics Zaporizhzhia National University, 69600, Zaporizhzhia, 66 Universytetska St., Ukraine, <https://orcid.org/0009-0004-3863-3193>

Abstract. The purpose of the article is to theoretically substantiate the problems and solutions of the conceptual aspects of educational quality management, analyze various types of monitoring studies of the meaning of the concept of «management -

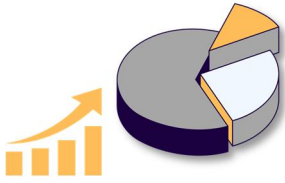
teachers – students», identify the importance of forming a culture of quality as a common value and collective responsibility of the subjects of the educational process.

The research methods used in the article are common scientific methods, in particular: analysis and logical generalization – in the selection of materials for research, studying artifacts to create practical recommendations on the formation and implementation of educational quality management for sustainable development and demonstrating results; normative method – to reflect educational quality management at the regulatory and legislative level of state and European standards, strategic analysis – to assess the strategic direction of European initiatives regarding the formation and development of educational quality management in the field of sustainable development of higher education institutions.

High quality education is traditionally associated with teaching basic natural sciences, as well as with a harmonious combination of professional and applied elements. The Ukrainian labor market is trying hard to reduce basic theoretical training in favor of more applied knowledge, skills and abilities. A significant part of the university community strives to achieve a reasonable balance of theoretical and applied elements of higher education programs.

The conceptual plan highlights general aspects of educational quality management. The Bologna reform has raised the problem of ensuring comparable quality of higher education in Ukraine. As a system-forming beginning of quality assurance and management, the meaning of the concept «leadership - teachers – students» is discussed. The importance of the formation of a culture of quality as a common value and collective responsibility of the subjects of the educational process is shown. Recommendations were made to strengthen student-oriented education, increase the effectiveness of social partnership between universities and employers, and reduce bureaucracy in higher education.

Keywords: Bologna process, higher education, institution of higher education, quality culture, independent accreditation, professional standard, quality management.

Постановка проблеми. Забезпечення управління якості освітнього процесу є одним із головних завдань освітньої політики держави, передумовою національної безпеки України та ключовим національним пріоритетом. «Освіта - добробут - здоров'я людини» є головними факторами якості життя, а основною метою розвитку громадянського суспільства є якість освіти. Зазначені пріоритети визначають перспективні напрямки впровадження реформ в освіті та забезпечення управління якістю освіти.

Головним фактором ефективності функціонування системи освіти є якість освіти, а необхідним інструментом управління якістю виступає її моніторинг. Немає сумнівів у тому, що розробка національної системи оцінки якості освіти є необхідною умовою для забезпечення конкурентоспроможності України та контролю якості освітніх послуг в освітніх установах. Це вимагає єдиного концептуального підходу до поняття «керівництво - викладачі - студенти», як важливості формування культури якості як спільної цінності та колективної відповідальності суб'єктів освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом активізувався інтерес до концептуальних аспектів управління якістю освіти.

Затребуваними та популярними на сьогодні є питання концептуальних аспектів управління якістю освіти, які ставлять у своїх працях Бачинська О. [1], Дубовіч І.А. Лесюк Г.М. [2], Євтухова О.В. [5], Ільчук Л. [6], Іщук В. [7], Сорочан Т.М. [13]. Досвід упровадження концептуальних напрямів розвитку вищої освіти в Україні у контексті Європейської інтеграції розглядає Шоробура І. [17]. Черненко О. [16] у своїй науковій статті проводить порівняльний аналіз моделей систем управління якістю вищої освіти.

Роботи зарубіжних вчених також представляють великий інтерес з точки зору наших досліджень, а саме: Андерсен К., Блум Б., Гаррісон М., Кальней В., Ленгдон Д., Конфрі Дж., Коулман Д., Мінс Б., Морель Н., Пітерс-Бертон Е., Послтвейт Т., Субетто О., Тайлор Р., Хрисман О. та ін.

Отже, окреслена проблематика є актуальною для науково-педагогічної

СПІЛЬНОТИ.

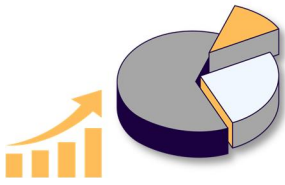
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас на сьогоднішній день не з'ясовані рішення основних проблем концептуальних аспектів управління якістю освіти. Виникає необхідність надання рекомендацій щодо посилення студенто-орієнтованого навчання, підвищення ефективності соціального партнерства між університетами та роботодавцями, зменшення бюрократії у вищій освіті.

Це зумовлює необхідність проведення подальшого детального неупередженого аналізу багатоаспектного та надзвичайно складного концептуального аспекту управління якістю освіти через удосконалення процесу управління процесом формування культури якості як спільної цінності та колективної відповідальності суб'єктів освітнього процесу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). В ході дослідження визначити загальні аспекти управління якістю освіти, як системо утворюючого початку забезпечення та управління якістю з обґрунтуванням значення поняття «керівництво - викладачі - студенти» і показати важливість формування культури якості, як спільної цінності та колективної відповідальності суб'єктів освітнього процесу з наданням рекомендації щодо посилення студенто-орієнтованого навчання та підвищення ефективності соціального партнерства між закладами вищої освіти та роботодавцями.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах глобалізації заклади вищої освіти постійно трансформуються. Це пов'язано з тим, що цінність інформації втрачає свій зміст і перетворюється в інформацію, яка бере участь в економічному обороті як товар.

Ситуація з «задоволенням цікавості за державний рахунок», добре відома значним верствам академічної спільноти, тепер пішла в минуле. ЗВО стикаються з необхідністю реалізації ринко орієнтованих стратегій, які приносять прибуток. Іншими словами, вектор модернізації вищої освіти спрямований не тільки на набуття і передачу знань, а й на формування підприємницької культури,

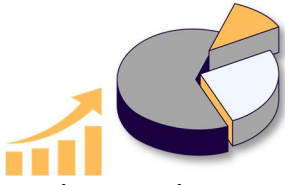

комерціалізацію технологій і капіталізацію результатів інтелектуальної діяльності. Крім того, заклади вищої освіти змушені активізувати свої зусилля щодо збільшення окупності своєї діяльності за рахунок надання широкого спектру послуг.

У наш час якісна освіта є одним з індикаторів високої якості життя, інструментом соціальної і культурної злагоди, економічного зростання та декларується як на державному, так і на міжнародному рівнях. Відповідальність за якість освіти лежить, в першу чергу, на кожному окремому навчальному закладі [1, с. 65]. І хоча вища освіта – це дуже інертна система, що характеризується твердим консерватизмом, заклади вищої освіти стикаються з дилемою, яка, з одного боку, змушує їх продовжувати кращі традиції минулого, а з іншого – реагувати на нові виклики часу. Якість освіти проявляється в кінцевих результатах навчання – рівні знань, умінь та навичок, які отримують студенти. Проте якість освіти не обмежується лише кінцевими результатами. Вона також охоплює весь процес навчання, який безпосередньо впливає на те, наскільки ефективно здобуваються знання та формуються компетенції. Якість освітнього процесу залежить від навчальних програм, методики викладання, кваліфікації і досвіду педагогів, дидактичних матеріалів і засобів, педагогічних умов та багато інших чинників [16, с.81].

Реформи освіти, проведені в Україні за останні роки, відбуваються в контексті пошуку відповідей на ці виклики та питання. Незважаючи на деякі поспішні реформістські дії і песимістичні заяви, вища освіта як і раніше користується попитом і залишається найважливішим інститутом соціалізації та відтворення інтелектуального потенціалу.

Процес глобалізації, незважаючи на свою об'єктивність, стикається з ризиком вибору єдиної інтеграційної моделі і спрощення складної змінної світової системи. Яскравим прикладом інтеграційного вектору глобалізації є Болонський процес. Створення Європейського регіону вищої освіти пов'язане з переходом на багаторівневу структуру підготовки кадрів, систему кредитної

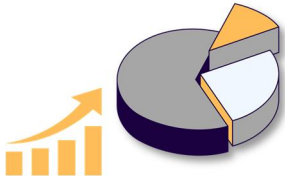

освіти, підвищенням академічної мобільності студентів і викладачів, забезпеченням рівної якості освіти протягом усього життя, уніфікацією освітніх і наукових процесів [17, с. 29], введення системи порівняльної кваліфікації у вищій освіті. Вступ України до Болонського процесу потребував значних змін в її освітній практиці. Зокрема, було вирішено відмовитися від державних освітніх стандартів спеціальності. Цей крок сприймається як розширення незалежності університетів шляхом прямого переходу до закладів вищої освіти та звільнення держави від відповідальності за якість освіти.

У контексті масування вищої освіти і практичного застосування Болонського процесу постає питання забезпечення необхідної якості підготовки кадрів. Висока якість освіти традиційно пов'язана з гармонійним поєднанням професійно-прикладних компонентів і навчання фундаментальним природничим наукам. Український ринок праці щосили намагається скоротити базову теоретичну підготовку на користь більш прикладних знань, навичок і здібностей. Значна частина університетської спільноти прагне до розумного балансу між теоретичними та прикладними елементами програм вищої освіти.

Розвиток людського капіталу пов'язаний з розвитком вищої освіти та системи розвитку людських ресурсів, яка залежить від державної системи кваліфікацій. Зрозуміло, що без об'єднання цих двох систем буде важко очікувати значних змін у підготовці конкурентоспроможних фахівців. Проблема розвитку соціальних партнерських відносин між вищою освітою і сферою праці вирішується при високій динаміці змін обладнання і технологій основних видів виробництва. Однією з відповідей на цей виклик є парадигма навчання протягом усього життя.

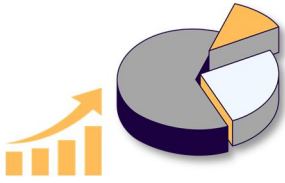
Основними нормативними документами, що регламентують вимоги до результатів і умов реалізації освітніх програм, є державні освітні стандарти, які, по суті, є стандартами якості освіти [4]. До 2015 року в Україні застосовувалися галузеві стандарти вищої освіти. Освітні стандарти вищої освіти нового покоління, в межах рамкового характеру концептуально базуються на

компетентнісному підході, який певною мірою розглядається як методологія, а також технологія розвитку людських ресурсів.

В даний час встановлено, що професійна кваліфікація розробляється на основі професійних стандартів по кожній спеціальності вищої освіти з урахуванням вимог роботодавців і соціальних потреб суспільства. Це важливий компонент національної системи кваліфікацій, яка займається розробкою та впровадженням професійних стандартів, призначених для заміни застарілих довідників з кваліфікацій. Надалі вдосконалення державної системи кваліфікацій передбачає подальшу атестацію кваліфікації фахівців з урахуванням вимог професійних стандартів. Розробка якісних професійних стандартів з чітко визначеними кваліфікаційними характеристиками у вигляді кваліфікації за родом професійної діяльності стане мотивуючим фактором у перетворенні талантів і кваліфікацій ринку праці на сучасний ринок, що, в свою чергу, сприятиме впровадженню моделі кваліфікації для випускників вузів. Найбільш ефективним способом врахування реалій професійної діяльності є залучення найбільш компетентних представників професійної спільноти роботодавців, це залучення до розробки освітніх програм, які визначають високий рівень професіоналізму і навичок в обраній галузі. У той же час студенти мають можливість отримати чіткіші рекомендації щодо кар'єри та працевлаштування, тоді як роботодавці мають можливість побачити та зрозуміти перспективні аспекти управління людським капіталом.

Проблема раціонального поєднання професійних та освітніх стандартів викликає неоднозначну реакцію в науковому та освітньому співтоваристві [3]. Одною з причин є те, що професійні стандарти в основному орієнтовані на вимоги сучасного ринку праці. Орієнтація вищої освіти на практичне спрямування післядипломної освіти відповідно до вимог професійних стандартів, що відповідають поточним потребам роботодавців, може сприяти перетворенню вищої освіти в процес навчання певним ремеслам, при якому центр ваги професійної освіти зміщується в бік підготовки простих виконавців.

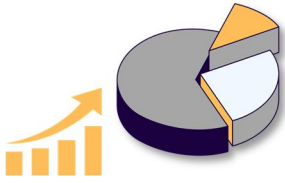

Вища освіта вимагає високоякісних професійних стандартів, які чітко визначають вимоги до змісту, якості, умов праці, кваліфікації та здібностей працівників відповідно до їх трудових функцій на різних рівнях кваліфікації, включаючи рівень вищої освіти та післядипломної освіти [11]. На жаль, формування національної системи кваліфікацій, включаючи розробку професійних стандартів, йде повільно.

Виникає необхідність розробки сучасних стандартів для всіх основних професій. У цих критеріях роботодавцями та бізнесменами повинні бути чітко визначені знання, навички та здібності, якими повинні володіти їхні працівники. Існуючі навчальні програми повинні бути новими або оновленими відповідно до вимог професійних стандартів [12, с. 109]. У зв'язку з цим необхідно підвищити рівень інноваційної діяльності професійних асоціацій роботодавців з точки зору конструктивної участі в розробці професійних стандартів, що відповідають довгостроковим потребам економіки.

За рідкісними винятками, вища освіта продовжує розвиватися в логіці автономії, і це має мало спільного з областю навчання. Підходи, засновані на знаннях, все ще популярні в освітніх програмах. Підходи, засновані на компетенціях, тільки почали обговорюватися в науковому та освітньому співтоваристві. Нинішній рівень розвитку державної системи кваліфікацій, існуючий дисбаланс попиту та пропозиції кваліфікованих робітників, нерозвиненість ринку праці, відсутність мотивації вищої освіти до інноваційних змін роблять створення інтерфейсу взаємодії вищих навчальних закладів та сфери декомунізації дуже важливим. розробка професійних стандартів з чітко визначеними кваліфікаційними характеристиками у формі кваліфікації з подальшим оновленням освітньої програми вищої освіти.

Під успішним розвитком державної системи кваліфікацій передбачається розробка організаційно-правових механізмів взаємовигідного партнерства між вищою освітою та сферою навчання. Професійні об'єднання роботодавців спільно з навчально-методичними об'єднаннями вузів відповідних

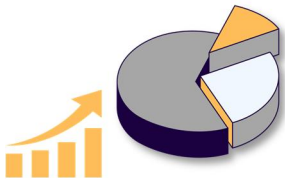
спеціальностей повинні займатися розробкою якісних професійних стандартів, визначати кваліфікаційні характеристики випускників у формі компетентнісного підходу.

Розвиток соціальних партнерських відносин між університетами та роботодавцями має стати чинником підвищення конкурентоспроможності молодих спеціалістів.

Проблема недотримання вимог ринку праці та вищої освіти актуалізується у зв'язку зі структурними змінами в економіці України, зокрема з реалізацією державної програми індустріально-інноваційного розвитку економіки зі зміною структури попиту на кваліфіковану робочу силу. Відбуваються зміни в структурі зайнятості економічно активного населення, розвивається професійна мобільність в національному масштабі, виникають регіональні дисбаланси попиту і пропозиції на ринку праці. Більшість випускників закладів вищої освіти працюють не за спеціальністю. За статистикою світового досвіду встановлено, що в цілому близько сорока відсотків випускників працевлаштовані за спеціальностями [9, с.218]. Статистичний аналіз працевлаштування випускників українських ЗВО показує, що в середньому сорок шість відсотків випускників працевлаштовуються за фахом у перший рік після випуску. Відносно низький відсоток працевлаштування за фахом обумовлений рядом причин:

- роботодавці зацікавлені в найму досвідчених фахівців;
- випускники не хочуть працювати за спеціальністю;
- незадоволеність низькою зарплатою.

Якість освіти можна представляти як багатовимірну модель соціальних норм і вимог до особистості, освітнього середовища, в якому відбувається її розвиток, та системи освіти, яка реалізує їх на певних етапах навчання людини [7, с. 46]. Система управління якістю освіти повинна бути створена як методологія, яка може відповісти на питання: «Які інструменти будуть використовуватися для вимірювання досягнутих результатів і яких результатів повинен досягти освітній процес? Які установи керують такими механізмами

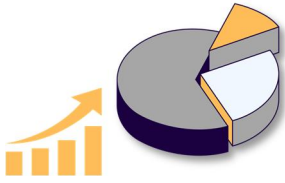
оцінки та правозастосування?».

На основі цього методологічного підходу була створена система контролю якості, що включає внутрішню оцінку і зовнішній контроль якості. У рамках зовнішнього управління диференційований перелік вимог до якості освіти різних зацікавлених сторін ускладнює розробку концептуальної основи контролю якості.

На сьогоднішній день вища освіта є основою соціально-економічного розвитку країни. Держава повинна контролювати якість освіти незалежно від стану економіки та рівня бюджетного фінансування. Ми повинні визнати, що імідж вищої освіти, інтегрованої в Міжнародний освітній простір, змінився, і тепер є потреба шукати внутрішні резерви та можливості для вдосконалення.

Скасування національних освітніх стандартів спеціалізації та розширення академічної свободи посилюють проблему створення освітніх програм у формі компетенцій. Існує слабкий взаємозв'язок між зростаючою автономією університетів та відповідальністю за якість освіти, що посилює проблеми забезпечення якості [2, с. 52]. Надмірна лібералізація освітніх програм в контексті освітніх стандартів нового покоління вимагає мінімізації обов'язкових елементів, які є ядром всієї програми вищої освіти. Водночас такий дисбаланс у співвідношенні зобов'язань щодо здобуття ступеня бакалавра до компонентів університету може порушити єдину сферу освіти. Існує ймовірність того, що студенти з різних університетів, які навчаються за однією спеціальністю, мають можливість вивчати різні основні та профільюючі дисципліни. В результаті випускники однієї і тієї ж спеціальності будуть володіти різними знаннями і професійними здібностями.

В управлінні необхідні інноваційні підходи, такі як ефективний моніторинг якості освітніх послуг, моніторинг якості освіти і незалежні процедури його надання. Сучасна освіта потребує обґрунтування засад і розроблення технологій, які б забезпечили її інноваційний розвиток, зорієнтований на якість як визначальний результат [13, с.42]. Нинішня державна система оцінки якості

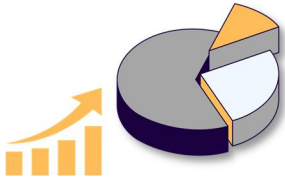
освіти в Україні включає в себе надмірну кількість різних перевірок і процедур. Не заперечуючи накладних витрат, пов'язаних з виконанням цих бюрократичних процедур, ми іноді висловлюємо компромісну думку, дублюючи один одного. На наш погляд, акредитація університетів та освітніх програм у поєднанні з усталеними методологіями перевірки ліцензій та адміністрування може бути надійним інструментом для оцінки ресурсної бази, яка може забезпечити конкурентоспроможність закладів вищої освіти.

В рамках ідеологічної основи «заклади вищої освіти відповідають за якість освіти» важливість систем управління якістю в ЗВО незаперечна. Дійсно, багато критиків справедливо вказують на неефективність системи таким чином, щоб бюрократизувати освітню діяльність, коли перевага управлінських процедур є другорядним по відношенню до основного змісту освіти [15, с.145].

Але справедливості заради слід зазначити, що дії закладів вищої освіти і викладачів, пов'язані з формалізацією і управлінням багаторівневими освітніми процесами, можна сплутати з бюрократією. Це включає розробку освітніх стандартів, силабусів та навчальних програм, навчально-методичних комплексів, правил та інструментів оцінки та забезпечення якості тощо.

Природно, що формалізація навчального процесу дуже трудомістка і не завжди креативна, але необхідна. Потрібні освітні стандарти та деякі нормативні матеріали. Однак комплексні заходи щодо вдосконалення освітніх програм не слід прирівнювати до рутинної бюрократії і збільшення кількості звітів, циркулярів і картотек замовлень, які мають мало спільного з якістю організації навчального процесу і якістю освітніх послуг в цілому.

Впроваджена в ЗВО система менеджменту якості сприяє оптимізації документообігу, раціоналізації процесів контролю та управління, налагодженню взаємодії зі споживачами та замовниками освітніх послуг. Через надмірний ентузіазм щодо формальних процедур мало уваги приділялося методологічним аспектам забезпечення якості. Фундаментальною основою побудови моніторингових досліджень є концептуальна складова, яка містить ключові положення

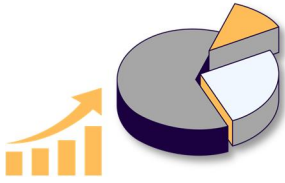

про мету освіти, сутність якості освіти, роль моніторингу в забезпеченні якості освіти, моделі й види моніторингових досліджень, принципи і функції їхньої організації та рівні функціонування. [6, с.18].

Досвід роботи в системі управління якістю в закладах вищої освіти показує, що багато цінностей, такі як постійне підвищення якості освітніх послуг, підвищення кваліфікації викладачів, впровадження сучасних методів навчання, розвиток освіти, методологічна і ресурсна підтримка, не реалізуються в повній мірі і знаходяться за межами зміцнення реальної мотивації. Головні «дійові особи» освітнього процесу – викладачі та студенти – зазвичай не бачать себе в системі контролю якості. Дії керівництва сприймаються як причина додаткових проблем і неоплачених вимог.

На жаль, не всі викладачі пов'язують ефективність своєї діяльності з якістю освіти. Очевидно, це пов'язано з незначною роллю, яку вони насправді відіграють у системах забезпечення якості та управління. У сучасних закладах вищої освіти співпраця викладачів розглядається як колективна відповідальність суб'єкта освітньої діяльності за результати роботи і якість освіти в цілому. Можливість вибору індивідуальної освітньої траєкторії навчання, посилення ролі самостійної роботи студентів і орієнтований на студента характер освітніх стандартів – все це підсилює особисту відповідальність студента за результати навчання, яку він повинен виконувати в процедурах контролю якості освіти [14, с. 136].

В сучасному суспільстві модель освітніх процесів і систем управління якістю повинна ґрунтуватися на командній діяльності: керівництво-викладачі-студенти. Всі вони вважаються партнерами, зацікавленими в поліпшенні якості своєї діяльності. Якщо ця потрібна система матиме принцип формування, освітній та студентський потенціал буде перетворено на важливий ресурс для підвищення якості освіти. Цілеспрямована увага до якісної вищої освіти як корпоративної цінності стане реальністю, якщо буде розроблена система добровільного забезпечення освітньої діяльності. Поняття «управління якістю»

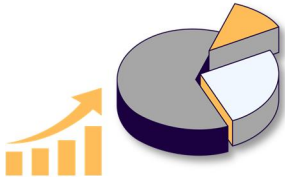

тракується як облік всіх факторів якості, охоплення всіх етапів і робіт підрозділів в єдину систему забезпечення якості. Елементи управління якістю в міру вдосконалення управлінської діяльності поступово відокремлюються в самостійний аспект управління – управління якістю продукту [5, с. 60].

Питання забезпечення якості в європейських університетах розглядається через призму внутрішньої культури якості. Концепція «культури якості» була розроблена Асоціацією європейських університетів в ході реалізації проекту «розвиток внутрішньої культури якості в європейських університетах». Потреба в терміні «культура якості» виникає з перетворення значення якості як спільної цінності і колективної відповідальності всіх суб'єктів освітнього процесу [10, с.63].

Найважливішу роль у формуванні якісної культури відіграє керівництво закладу вищої освіти, яке є покликаним для забезпечення стратегії реалізації освітнього процесу на основі безперервності інституційних перетворень з урахуванням потенціалу кадрів, фінансового та ресурсного забезпечення. Систематичний моніторинг та оцінка якості повинні бути основою для пошуку оптимальних рішень для забезпечення адекватної якості освіти.

У контексті лібералізації вищої освіти в Україні ініціативи зверху вниз неефективні, якщо вони не підтримуються студентами. Якість організації освітнього процесу, якість освіти, якість викладання, методологічне та ресурсопостачання, а також участь студентів у різних процедурах врахування їх думки є одними з важливих критеріїв при прийнятті управлінських рішень. Європейський союз студентів, який об'єднує майже п'ятдесят національних студентських спілок та представляє інтереси студентів європейського рівня в галузі освіти та суспільного життя, є членом Європейського Союзу із забезпечення якості вищої освіти. В Україні мають бути створені студентські асоціації для спільного створення інституційної культури якості та соціальної підтримки студентів, з подальшим представництвом в Європейській студентській Спілці.

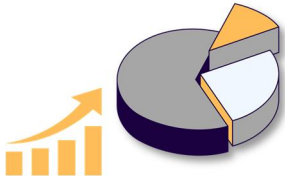

Зараз молодь хвилюють питання: «Куди піти вчитися? Який заклад освіти обрати?» У будь-якого закладу вищої освіти є не менш важливе завдання: залучити якомога більш компетентних і професійно-мотивованих кандидатів. Роботодавці, зацікавлені в якісному наймі висококваліфікованих кадрів, цілеспрямовано шукають заклади вищої освіти, які готують кращих фахівців. Різні споживачі мають різні вимоги та інтереси. Перетин інтересів – це незалежна акредитація закладів вищої освіти та освітніх програм.

Незалежні процедури сертифікації дозволяють оцінювати діяльність ЗВО не тільки в контексті забезпечення якості, але і з точки зору задоволеності всіх зацікавлених споживачів освітніх послуг, що працюють в Україні, які стають затребуваним і привабливим інструментом для різних цільових аудиторій. Незалежна акредитація дозволяє визначити сильні і слабкі сторони діяльності закладу вищої освіти і скорегувати його освітню політику, щоб отримати конкурентну перевагу на ринку освітніх послуг. Це сприяє створенню соціального партнерства «заклад вищої освіти-роботодавець».

Глобальна криза – це не тільки серйозна проблема, а й нова можливість критично проаналізувати стан системи освіти і прийняти ефективні рішення в області контролю якості. В умовах глобалізації і жорсткої конкуренції на перший план виходять не тільки міжнародні рейтинги та індекси Гірша, а й відчутні досягнення, спрямовані на поліпшення якості освітніх послуг і збільшення людського капіталу.

Висновки. Викладене дозволяє зробити такі висновки. По-перше, на теоретичному рівні обґрунтовано проблеми і їх рішення стосовно концептуальних аспектів управління якістю освіти. Поняття «управління якістю освіти» трактується як облік всіх чинників якості освіти з охопленням загальних фаз підрозділів в єдиний комплекс забезпечення якості освіти. По-друге, проведено аналіз різних видів моніторингових досліджень значення поняття «керівництво-викладачі-студенти», бо саме вони є партнерами, зацікавленими в поліпшенні якості своєї діяльності. Ця тристороння система побудована на

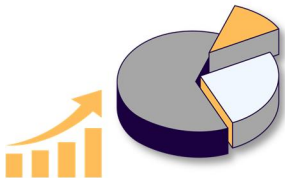

принципі формування, за якою навчальний та студентський потенціал перетворюється на важливий ресурс для підвищення якості освіти. По-третє, виявлено важливості формування культури якості як спільної цінності та колективної відповідальності суб'єктів освітнього процесу. Найважливішу роль у формуванні якісної культури відіграє керівництво закладу вищої освіти, яке є покликаним для забезпечення стратегії реалізації освітнього процесу на основі безперервності інституційних перетворень з урахуванням потенціалу кадрів, фінансового та ресурсного забезпечення. Систематичний моніторинг та оцінка якості повинні бути основою для пошуку оптимальних рішень для забезпечення адекватної якості освіти.

Подальші наукові розробки будуть спрямовані на побудову та обґрунтування системи управління якістю в закладах вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Бачинська О. Управління якістю освітніх послуг закладів вищої освіти в умовах ринкового середовища. Нарощування фінансово-економічного потенціалу суб'єктів економічних відносин як основа поступального розвитку територіально-господарських систем : монографія. Т. : ФОП Паляниця В.А., 2021. С. 64-72.
2. Дубовіч І. А., Лесюк Г. М. Концептуальні теоретичні та практичні засади формування і впровадження освіти для сталого розвитку. Науковий вісник НЛТУ України. 2019, Т. 29. № 10. С. 49-53.
3. ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT) «Системи управління якістю. Вимоги» URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=64013. (дата звернення: 20.11.2024).
4. ДСТУ ISO 9004:2009:2012 «Підхід на основі управління якістю» URL: http://pidruchniki.com/2015060964893/menedzhment/dstu_iso_9001-2009_sistemi_upravlinnya_yakistyu_vimogi. (дата звернення: 25.11.2024).
5. Євтухова О. В. Сутність понять «якість», «освіта», «якість освіти»,

«управління якістю освіти». Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2017-2018 рр. (16-17 травня 2019 р.): у 2-х томах. Том 2. Вінниця: ДНУ імені Василя Стуса, 2019. С. 58-60.

6. Ілійчук Л. Моніторинг якості освіти: концептуальні підходи та проблеми класифікації. Нова педагогічна думка. 2021. № 4 (108). С. 16-19.

7. Іщук В. Система управління якістю освіти у спеціальному навчальному закладі. Науково-методичний збірник: Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2022. № 20. С. 38-58.

8. ISO 9000:2005 Система менеджменту якості. Основні положення та словник URL: http://dbn.at.ua/_ld/11/1128_432_iso9000-1-.pdf. (дата звернення: 25.11.2024).

9. Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи: збірник наукових статей / за ред. Кременя В.Г., Ничкало Н.Г.; укл. Аніщенко О.В., Лук'янова Л.Б. К.: Знання України, 2018. 616 с.

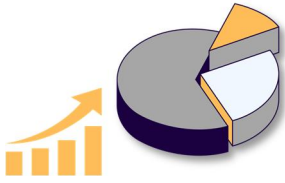
10. Олефіренко Т., Цветкова Г. Концептуальні засади розвитку STEM-освіти в Україні. Час реформ: методологія та методика освітнього процесу. Вища освіта України 2020. № 1. С. 61-67.

11. Про освіту: закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 2145-VIII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html. (дата звернення: 15.11.2024).

12. Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на засадах європейських стандартів та рекомендацій : посібник / за ред. В. Кухарського, О. Осередчук. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 248 с.

13. Сорочан Т.М. Освітній технопарк: інновації для якості освіти. Вісник НАПН України. 2022. № 4(1). С. 41-48.

14. Теоретико-методичні засади забезпечення якості освіти : монографія / за заг. ред. д.держ.упр., проф. Д. В. Карамішева. Харків. : ХарПІ НАДУ «Магістр», 2020. 180 с.

15. Управління якістю освіти: досвід та інновації: колективна монографія/ за заг. редакцією Л.Л. Сушенцевої, Л.М. Петренко, Н.В. Житник. Павлоград: ІМА-прес, 2018. 276 с.
16. Черненко О. Порівняльний аналіз моделей систем управління якістю вищої освіти. Український педагогічний журнал. 2024. № 2. С. 79-89.
17. Шоробура І. Концептуальні напрями розвитку вищої освіти в Україні у контексті Європейської інтеграції. Молодь і ринок. 2019. №8 (175). С. 28-31.